

پایش بازار

پویایی‌های بازار

قیمت تمامی حامل‌های انرژی در بازه ۷ روزه با افزایش همراه بوده که عمده دلیل آن ناشی از تصویب بسته ششم تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه روسیه با محوریت ممنوعیت واردات نفت از روسیه، افزایش تقاضا پس از بهبود شرایط بیماری کووید-۱۹، و مبهم بودن مسیر احیای برجام در مذاکرات وین است. بهای نفت خام برنت با رشد ۶.۱ درصدی از ۱۱۶.۰۲ دلار به ۱۲۳.۲۱ دلار در روز جمعه رسید. نفت وست تگزاس اینترمدیت با رشد ۶.۵ درصدی، از ۱۱۴.۱۳ دلار در هر بشکه به قیمت ۱۲۱.۶۲ دلار در معاملات آخر هفته رسید. گاز طبیعی روند مشابهی را در هفته گذشته پشت سر گذاشت و با افزایش ۶۴.۲ سنتی از ۸.۲۴۴ دلار در ۳ ژوئن به ۸.۸۸۶ دلار در بازار هنری‌هاب در معاملات روز جمعه رسید. سفر احتمالی جو بایدن به عربستان و نقش‌آفرینی این کشور در بازار انرژی و همچنین توافق ائتلاف اوپک‌پلاس برای افزایش تولید و عرضه ۶۴۸ هزار بشکه‌ای نفت نیز تا حدودی از نگرانیها نسبت به افزایش قیمت‌ها در بازار کاسته است.

تفسیر هفته

۱. مهم‌ترین عامل اثرگذار بر قیمت حامل‌های انرژی در هفته اخیر اجماع کشورهای عضو اتحادیه اروپا برای تحریم صادرات نفت روسیه بود. سرانجام با گذشت حدود یک ماه از پیشنهاد اتحادیه اروپا مبنی بر تصویب بسته ششم تحریم‌ها علیه روسیه که بیش از هر چیزی صادرات انرژی روسیه را تحت تاثیر قرار می‌دهد، این بسته در هفته اخیر و پس از موافقت مجارستان بعنوان تنها مخالف این طرح، به تصویب ۲۷ کشور عضو این اتحادیه رسید.

شارل میشل، رئیس شورای اروپا با انتشار توییتی ضمن اعلام توافق سران اتحادیه برای ممنوعیت واردات حداکثری نفت از روسیه تا پایان سال جاری میلادی تاکید کرد که این ممنوعیت بیش از دو سوم واردات نفتی از روسیه را در بر می‌گیرد که تا پایان سال جاری میلادی این محدودیت باید به ۹۰ درصد برسد، موضوعی که سبب خواهد شد بخش بزرگی از منبع تامین مالی مسکو در تنش با اوکراین قطع شود. اتخاذ این تصمیم پس از جلب رضایت دولت اوربان، رییس‌جمهور مجارستان مبنی بر اعمال برخی از معافیت‌ها در واردات نفت این کشور از روسیه صورت گرفت. به گزارش فرانس پرس، به‌رغم اعمال ممنوعیت تازه برای واردات نفت روسیه، این ممنوعیت در گام نخست واردات از طریق خط لوله دروژبا را که محل اصلی تامین نفت برای مجارستان به شمار می‌رود، شامل نخواهد شد. خط لوله دوستی ۲ (دروژبا) بزرگترین خط لوله انتقال نفت خام جهان، به طول ۴۰۰۰ کیلومتر می‌باشد، که از روسیه آغاز شده و پس از گذر از کشورهای اوکراین، بلاروس، لهستان، مجارستان، اسلواکی، جمهوری چک و آلمان، تمامی اروپای شرقی را پوشش می‌دهد. ظرفیت انتقال نفت خام خط لوله دروژبا به‌طور میانگین معادل ۱٫۲ میلیون بشکه در روز می‌باشد. اهمیت و پوشش این خط لوله در شکل ۱ نمایش داده شده است.

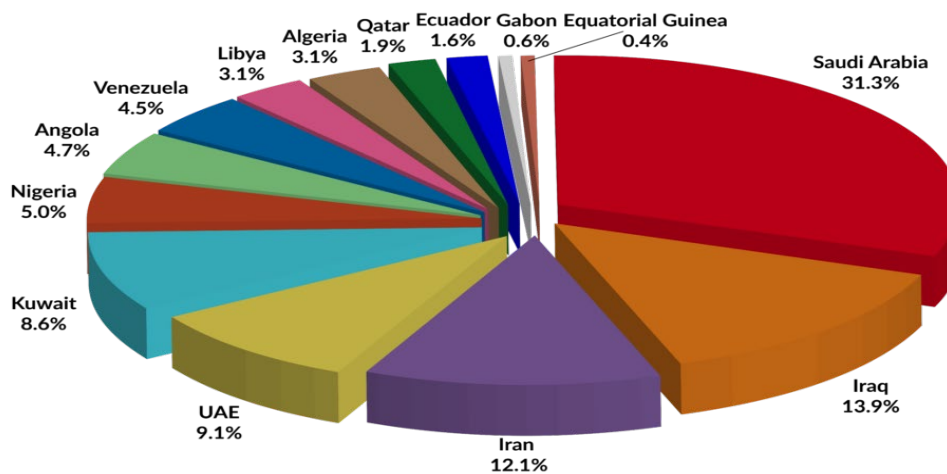
شکل ۱. خط لوله دروژبا

مطابق اعلام بانک مرکزی روسیه، این کشور طی سال ۲۰۲۱ در مجموع ۱۱۰.۲ میلیارد دلار از محل صادرات نفت خام درآمد داشته است. این در شرایطی است که مقصد نزدیک به ۵۰ درصد نفت خام صادراتی روسیه، کشورهای عضو اتحادیه اروپا بوده‌اند. در همین راستا نخست‌وزیر ایتالیا طرح کارتل نفتی برای افزایش قدرت چانه‌زنی مصرف‌کنندگان نفتی را مطرح کرده است. ماریو دراگی با اعتقاد به این که قیمت‌ها هیچ ارتباطی به عرضه و تقاضا ندارند، ایجاد سقف قیمتی برای نفت را راهکار مقابله با افزایش قیمت‌ها در بازار انرژی می‌داند. پیشنهادی که اولین بار سه ماه پیش مطرح و با مخالفت هلند و آلمان روبه‌رو شد اما حمایت ایالات متحده آمریکا را به همراه داشت. جیک سالیوان، مشاور رئیس جمهوری ایالات متحده در امور امنیت ملی، پنجشنبه ۱۹ خرداد اعلام کرد که دولت جو بایدن در حال مذاکره با اروپا در خصوص محدودیت اجباری قیمت نفت روسیه بوده و بنظر می‌رسد این طرح در آینده نزدیک ابعاد جدی‌تری پیدا خواهد کرد. بنابر گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی، در سال اخیر چیزی حدود ۱۴ درصد از کل عرضه نفت جهان توسط روسیه انجام شده و پس از تحریم‌های غرب علیه روسیه، از ماه آوریل، روسیه یک میلیون بشکه در روز از تولید نفت خود را کاسته اما بعید بنظر می‌رسد جایگزینی برای این میزان نفت روسیه تا پایان سال جاری میلادی وجود داشته باشد و باید منتظر افزایش قیمت‌ها بود. رئیس کمیسیون اروپا درباره دیگر جزئیات بسته ششم روسیه گفته است که افسران بلندپایه ارتش روسیه که در بوچا و ماریوپل به گفته وی مرتکب جنایات جنگی شده‌اند تحریم خواهند شد. همچنین قرار است سه بانک بزرگ روسیه از جمله اسپربانک که بزرگترین بانک روسی است از دسترسی به سامانه پیام رسان سوئیفت محروم شوند. این سامانه برای رد و بدل کردن پیام‌هایی که به مبادلات بانکی و مالی سرعت می‌دهد، به کار می‌رود. قطع شدن سه شبکه تلویزیونی بزرگ دولتی روسیه بخش دیگری از طرح جدید تحریم‌های روسیه است. بنظر می‌رسد علیرغم تلاش اروپا و آمریکا، جایگزینی نفت و گاز جدید بجای مقدار عرضه شده توسط روسیه نیازمند زمان است. چرا که در بین سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۱ سرمایه‌گذاری بر روی توسعه منابع فسیلی کمتر و کمتر شد.

۲. نمایان شدن اولین نشانه‌های بهبود شرایط تقاضا در بازار انرژی پس از مهار همه‌گیری بیماری کووید-

۱۹ و از طرفی کمبود عرضه نفت و گاز در بازار جهانی ناشی از اعمال تحریم‌ها علیه روسیه در پی تنش با اوکراین، کشورهای عضو گروه اوپک‌پلاس را بر آن داشت تا نسبت به سیاست‌های خود در تولید و عرضه نفت در بازار انرژی تجدید نظر کنند. گروه اوپک‌پلاس با تولید بیش از ۴۰ درصد از نفت جهان و در اختیار داشتن بیش از ۷۰ درصد از ذخایر نفتی دنیا، بعنوان بزرگترین بازیگر در بازار انرژی شناخته می‌شود. ائتلاف اوپک‌پلاس در جریان بیست و نهمین نشست خود در مورد افزایش ۶۴۸ هزار بشکه‌ای عرضه روزانه در ماه

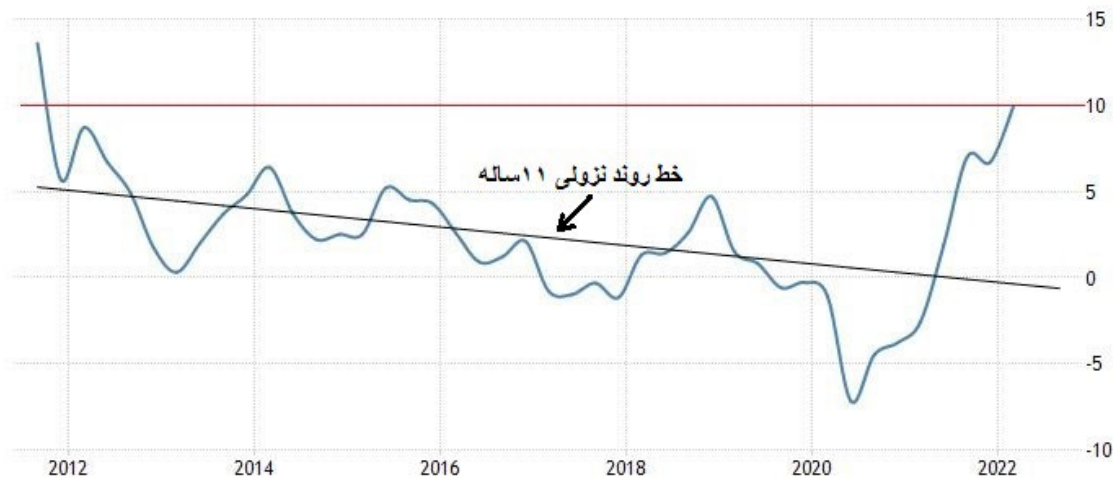
تیر و مرداد به توافق رسیدند. طبق این توافق که در روز پنجشنبه ۱۲ خرداد بین ۲۳ کشور عضو گروه اوپک و متحدان آنها انجام شد، تولید این ائتلاف روزانه ۲۱۶ هزار بشکه بیش از توافق پیشین اعضای آن که ۴۳۲ هزار بشکه در روز بود، افزایش خواهد یافت. این اقدام در حالی صورت می‌گیرد که در روزهای اخیر زمزمه‌های جدی در ارتباط با سفر جوبایدن به ریاض پس از دو سال به گوش می‌رسد و بنظر می‌رسد عربستان نقش مهمی را در اتخاذ سیاست جدید اوپک‌پلاس، جهت عادی‌سازی و بهبود روابط خود با ایالات متحده آمریکا پس از روی کار آمدن جوبایدن ایفا کرده است. نمودار ۱ نشانگر سهم بالای ذخایر نفتی عربستان در میان کشورهای عضو گروه اوپک می‌باشد.

Source: IEA

نمودار ۱. سهم ذخایر نفتی عربستان در میان کشورهای عضو گروه اوپک

۳. فارغ از نقش‌آفرینی ویژه عربستان در اقلع اعضای اوپک‌پلاس برای افزایش تولید و عرضه نفت در بازار انرژی، عربستان را باید پیروز اصلی تنش روسیه-اوکراین در ماههای اخیر دانست. آمار و ارقام در سه ماه ابتدایی سال ۲۰۲۲ نشانگر رشد اقتصادی ۹.۹ درصدی عربستان همزمان با شروع درگیریها در خاک اوکراین است. موضوعی که بیش از هر چیزی به افزایش تولید و عرضه نفت توسط عربستان و افزایش قیمت‌ها در بازار انرژی گره خورده است. نمودار ۲ نشاندهنده رشد اقتصادی عربستان در بازه سپتامبر سال ۲۰۱۱ تاکنون می‌باشد.

نمودار ۲. رشد اقتصادی عربستان بین سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۲ (Trading Economics.com)

همانطور که در نمودار ۲ نشان داده شده، خط روند نزولی (خط مشکی) رشد اقتصادی پس از ۱۱ سال شکسته شده و عربستان نه تنها از در چند ماه اخیر به رشد اقتصادی مثبت رسیده، بلکه این رشد اقتصادی روند صعودی نیز بخود گرفته و تحولات بازار انرژی ناشی از افزایش تقاضا پس از بهبود شرایط بیماری کووید-۱۹ و تنش روسیه-اوکراین، بیش از هر موضوعی اثرگذار بوده است. طبق آمار منتشر شده، بخش نفت عربستان با افزایش ۲۰.۳ درصدی، بیشترین رشد را در بین بخشهای مختلف اقتصادی این کشور داشته است.

در این میان تقاضا برای نفت عربستان علی‌رغم سیاست این کشور در افزایش قیمت گریدهای نفتی خود قابل توجه است. شرکت آرامکوی سعودی فروش رسمی گرید نفتی عرب لایت به مشتریان آسیا در تیر را ۶ دلار و ۵۰ سنت در هر بشکه بالاتر از میانگین قیمت پایه نفت عمان و دوبی تعیین کرد که بالاتر از افزایش یک دلار و ۵۰ سنتی پیش‌بینی شده در نظرسنجی از مدیران پالایشگاهی آسیایی بود.

اما چه دلیلی باعث شده تقاضا برای نفت گران عربستان وجود داشته باشد و حتی روند روبه‌رشدی را طی کند؟ پاسخ به این سوال را باید در سه موضوع خلاصه کرد. اول باید به پایان همه‌گیری کووید-۱۹ و افزایش تقاضا انرژی توسط اقتصادهای جهانی بخصوص چین و هند اشاره کرد که بازار انرژی را با کمبود منابع روبه‌رو کرده است. دوم حذف روسیه از بازار انرژی اروپا در نتیجه اعمال تحریم‌های جدید اتحادیه اروپا علیه روس‌ها است، موضوعی که در صورت محقق شدن حدود ۳ میلیون بشکه در روز عرضه در بازار را کاهش خواهد داد و عربستان بعنوان متحد استراتژیک ایالات متحده، مبدا احتمالی ارسال محموله‌های نفتی به بازار اروپا خواهد بود. سوم مسئله ویژگیهای شیمیایی نفت، تطابق فنآوری، و افزایش نرخ سودسازی

بسیاری از پالایشگاهها در آسیاست که کشورهای واردکننده نفت را برای واردات بیشتر از عربستان اقناع می‌کند.

۴. ابهامات فراوان در مسیر مذاکرات احیای برجام در روزهای گذشته امیدها نسبت به نقش‌آفرینی ایران در بازار انرژی برای عرضه نفت را کاهش داده است. تصویب پیشنهاد چهار کشور اروپایی و آمریکایی مبنی بر اظهار نگرانی از رفتار هسته‌ای ایران در شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای نشان از کمتر شدن امید به نتیجه بخش بودن مذاکرات برجام دارد. سیتی‌بانک روز دوشنبه، ۱۶ خرداد اعلام کرد که تاخیر در تعلیق تحریم‌های ایران، عامل اصلی کاهش توازن میان عرضه و تقاضا و افزایش قیمت حامل‌های انرژی است. بر اساس برآورد جدید سیتی‌بانک، رفع تحریم‌های ایران از سه‌ماهه نخست سال آینده ابتدا منجر به افزایش نیم میلیون بشکه‌ای عرضه نفت در روز و سپس افزایش آن به یک میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه در روز برای شش ماهه دوم سال ۲۰۲۳ خواهد شد. در این میان باید به گزارش برخی خبرگزاریها مبنی بر موافقت آمریکا برای رفع تحریم‌های حوزه انرژی در قبال ایران حتی بدون توافق هسته‌ای اشاره کرد. طبق گزارش شبکه بلومبرگ آزادسازی ۶۰ میلیون بشکه نفت از ذخائر استراتژیک توسط ایالات متحده موثر نبوده و این کشور همچنان از تورم بی‌سابقه بخصوص در بازار انرژی رنج میبرد. موضوعی که با افزایش قیمت‌ها پس از تحریم‌های جدید اتحادیه اروپا علیه روسیه عمق بیشتری پیدا کرده و بنظر می‌رسد در روزهای آتی جوبایدن چراغ سبزی به ورود نفت ایران در بازار جهانی نشان دهد. به گزارش بلومبرگ، دولت جو بایدن ممکن است به دلیل متحمل شدن فشارهای داخلی در زمینه افزایش قیمت‌ها، از تحریم صادرات نفت ایران و راه یافتن آن به بازارهای جهانی چشم‌پوشی کند. کاهش ذخایر استراتژیک نفت ایالات متحده آمریکا در هفته اخیر از دیگر عواملی بود که نگرانی‌ها نسبت به عرضه نفت در بازار جهانی را افزایش و منجر به افزایش قیمت‌ها در بازار انرژی شد. ذخایر نفت آمریکا با کاهش ۷.۳ میلیون بشکه‌ای در هفته اخیر از ۴۱۵.۸ به ۴۰۸.۵ میلیون بشکه نفت رسید که به گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ذخایر نفت خام ایالات متحده در هفته گذشته به پایین‌ترین حد خود از سپتامبر ۱۹۸۷ رسیده است. ادوارد مویا، تحلیلگر OANDA در یادداشتی گفت: ذخایر نفت خام احتمالاً با افزایش فصل رانندگی و تعطیلات کاهش بیشتری خواهد داشت.

۵. از دیگر اتفاقات هفته اخیر باید به آتش‌سوزی در دومین پایانه بزرگ صادراتی گاز آمریکا در ایالت تگزاس اشاره کرد. رسانه‌های آمریکایی می‌گویند بروز حادثه در این پایانه گازی دست کم سه هفته عرضه گاز را با اختلال روبرو خواهد کرد. ایالات متحده پس از شروع تنش روسیه-اوکراین و برای حمایت از کشورهای اروپایی تقریباً سه چهارم گاز مایع خود را در چهار ماه اول سال به اروپا ارسال کرده و آتش‌سوزی

در پایانه گاز صادراتی گاز آمریکا منجر به افزایش قیمت گاز بخصوص در اروپا خواهد شد. بنابر اعلام خبرگزاریها تقریباً یک پنجم کل محموله های گاز خارجی از ایالات متحده در ماه گذشته از طریق این ترمینال انجام شده است. این اتفاق همزمان با نزدیک شدن به فصل تابستان و افزایش مسافرتها نگرانیها نسبت به تامین سوخت را افزایش داده است. متوسط چهارهفته ای تقاضا برای سوخت در ایالات متحده آمریکا به ۹ میلیون بشکه در روز رسیده که در تاریخ این کشور بی سابقه است.

تهیه کنندگان این بولتن: علیرضا اسقانیان و عباس ملکی